

פניני מאיר

דרוש ומוסר על פרשת השבוע שנאמר ב'עונג שבת' מפי הגאון רבי מאיר סנדר שליט"א - מו"צ בירושת'ו, מה"ס 'דברי מאיר'

פרשת במדבר תשפ"ו (311)

עוד בפסוק הנ"ל – כתב בספד"ק "נועם אלימלך" להרחיק ר' אלימלך מליעזנסק זי"עא וז"ל: "או יאמר וידבר וגו' במדבר סיני וגו' הדנה מדרך האב לרחם על בניו אם רואה איזה כאב שיש להם או הוא מרדם ונותן לו איזה מאכל טוב ודברים טובים שינעו דעתם בהם אבל הצער והכאב גופא שיש להם בלתי אפשרי לאביו ליטול מהם וחבורא ב"ה כשיש איזה צער לאדם והוא מתפלל אליו ית' אז לא די שמסור ממנו הצער אלא אף זו שנותן לו כל הטרדות שפע ברכה והוה (שמות כ"ד, ט"ז) ויכנסו הענק (לחם) ששת ימים ויקרא אל משה ביום השביעי וגו' פי' דהר הוא רמו למידת הדין ע"ד מכסה את החרו והוה ויכנסו הענק רמו לקדושה ולא זו אלא ויקרא אל משה בל' חיבה ביום השביעי שזו קדושה עליונה והוה (תהילים ס"ה, י"ב) עמרת שנת מוכתך וגו' ר"ל הטובה שאתה עושה עמי דהיינו הפרת צער והכאב לא זו בלבד שאתה עושה עמרה נגור המוכה וכנ"ל (שם) ומעגליך ירעפון דשן שהתפלה פועלת אף השפעות גדולות והוה מעגליך היינו השבילים הנפעלים ע"י התפלה והוה וידבר וגו' במדבר סיני רמו שהוא מקום נחשים ועקרבים והצדיק פועל ע"י דיבורו שהוא מתפלל במדבר הוא לשון דיבור הוא פועל באהול פי' דאחל הוא מכסה כנ"ל מועד רמו ליום טוב היינו השפעות וטובות גדולות הנפעלות ג"כ כנ"ל, עכ"ל".

עוד בפסוק הנ"ל – שמעתי הלילה בשיעור "אור החיים" מכ"ס האדמו"ר ר' משה ליינער שליט"א מראדזין בית וכן בבית מדרשו [שם ידוע לעשות זימון על הבוס] מרבינו הא"ר החיים הקדוש זי"עא ושוכניו להיות השבוע מול ציונו בהר הזיתים באישון לילה בפסוק זה שמאריך לבאר שנתאר אותו מניין של בני ישראל מהמניין הקדום על אף שעכבר כהר ששה חודשים מאו, עיי"ש כל החשבון, ויחזיקו בוה כי היו עוסקים במשכן ובארון וחתקיהם בהם החיים (האזינו): "זאתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום", והיו שני אחיו בעין החיים זכו לחיים, וזה נפלא!

עוד כתוב בפסוק (ו', כ'): "אל יבאו לראות ככלע את הקדש וכתו" – ומבואר שאין לראות את כלי המקדש כשנכנסים אותם כי מפני האור הגדול שיש עליהם וכן אדם שברגה יכול לראות אותם, וראיתי ב"אור החיים" הקדוש זי"עא (כאן) שביאר שבני לוי כי יכלו לראות את כלי המקדש בעת כיסוס, כיון שבני לוי היו עוסקים בתורה ובי שיעוסק בתורה עליה נאמר: "עין היום היא למחוקים בה ותמוכה מאושר" ועל זה אמר הכתוב (לפני): "אלא ימותו" – אלא יוכלו לאור באור החיים, עיי"ש.

בעת זה ע"ה סיון ואלוהי השבוע: מי שזונה בשבת בעונג שבת אנהניו זוכים לכפרה ואכמ"ל: וכן רציתי לומר כאן נקודת חשיבות: אכלת שבת קדוש מרוממות היא מעל כל התענוגות! וא"כ זכינו שחל ע"ה סיון בשבת ובעת שאנהניו מתענגים בעונג שבת אנהניו זוכים לכפרה הרבה יותר מתענוגות רבות: כמובא בספרים (ועי' בספד"ק "פרי צדיק" – פורים להגה"ר ר' צדיק הכהן מליבלין זי"עא משי"כ בזה בביאור דברי הגמרא חולין (ק"ט:): "המן מן התורה וכו', ואכמ"ל. ויש לנו להזהר מאוד בלילה לדרב בשרות חזרת הש"ס – וכמו שכתב הש"ע (פ' קב"ה, ס"ז): "אין לשוה שיחת חולין בשעה שש"ן חזרת התפילה ואם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשוא וגו' עיניו בו", והוא גם פגולה נפלאה לאריות ימים ושנים שייכשרו על זה בעת, וכמו שרמזו בספרים הקדושים שהמילה: "שיבה" ר"ת: שתיקה יפה בשעת התפילה!

כתב בספר פרי צדיק (ערך דיבור): "וכתבו משם ר' ישראל בעש"ט שהמדבר בשבח הצדיקים חשוב כאילו עוסק במעשה מורכב" – וז"כ מן ה"חם ספר" זי"עא בתשובה: מעשה בהרה"ק ר' מאיר מפרימישלאן זי"עא [גאון וצדיק שכעת כ"ס אייר חל היארצייט שלו – נפטר בשנת תרי"ו – לפני 176 שנה – הוא זקנם של אמור"ר בית דבורנה וקרעשניף ועוד] שהעניו אליו פעם ידוע ואמר לו שיש לו אחיזה בכתב הכתובים ארתה חוה שוכר מן הפריץ המקומי, והנה, חזקת הדריע' כי אינו מעניין לחדש עמו את השכירות והוא חולק לשלול מן האחרונה: אמר לו ר' מאיר: "תשיאר אצלי לשבת קדוש ונראה מה יהיה! היהודי נשאר לשבת, והנה, בליל שיק' שהגיע ר' מאיר לפיוט "כל מקדש" אמר: "כל מקדש שביעי כראוי לו כל שומר שבת כדת מחללו" – ועצור ואמר: "האם מאיר! שומר שבת כדת" וכולם השיבו: "כז"ל אמר ר' מאיר: "אם כן אני מבקש שיתקיים חמשי המימרות: "שכרו הרבה מאוד על פי פעלו איש על מהנהו ואיש על דגלו! ושכל אחד יהיה על אחוזתו" אף אחד לא הבין את הדברים ואף היהודי זה שהיה יהודי תמים ופשוט לא הבין דבר, אך כשהזר לעיור קרא לו הפריץ מיד וחתם עמו על המשך השכירות של האחוזה, והתברר לו אח"כ שבאותו זמן שהוא היה אצל ר' מאיר הפריץ המוטט לפתע ולא היה בטוב וזאת אמר בליבו שזה הגיע אליו על זה שהוא ציער את היהודי ונישלו מאחוזהו, וגמר בליבו שמיד שיבאר היהודי הוא יחתום עמו על חוזה החדש, והבריא: (היה מנהגו שהיה אומר פסוקים ומבארים בדרך צחות ופעם אמר לשותפים שבאו אליו ויקשו עצה להצלת השתתפות ביניהם את הפסוק (בשלא) "ולכל בני ישראל לא יחרק כלב לשוננו" = "ולכל בני ישראל לא יחרק" – אצל יהודי לא החיצות בבית את החיצות! אלא: "כלב לשוננו" – היינו הישרות: שאינו מדבר אחד בפה ואחד בלב, אלא: "שכלב" – כמו חלב: כך: "לשוננו"!, וזות הצדיקים יגן עלינו, אמין!

הוספת לנילון "פניני מאיר" הקדום (310) ממורינו הגאון ר' שמואל חלוי רוטמן שליט"א שאמר לי ביום א' ר"ח סיון תשפ"ו: "הדברים נפלאים ביותר! ויש לי להוסיף: בעניין דברי בעל הטורים על: "והי אחיך" גבי ריבית שהולך גם על חי עולם הזה – יש לבאר בס"ד: שהרי הכסף והאכיל הם הדברים שבלעדיהם לא יוכל האדם לחיות, ולכן שייך בהם ריבית, ולא בבית וכדו' שמשכיר לחברו ומקבל גם בבית כסוף וגם השכר, כי בלעדיו אפשר לחיות, והכן, וא"כ: "וזה בהם" זה כפשוטו ממש, גם בעוה"ז.

בעניין המעשה מצוין היהודה מליבלין זי"עא – יתכן לבאר עוד בס"ד: ר' מאיר שפירא צוקלי' חלק לשני בתי העלמין וראשון הוא חלק לבית העלמין החדש, ושמה לראות כסוף בבית העלמין הישן – את סדר האבות הפך, וראה שהחליט נכון.

כתוב בספד"ק (א', כ'): "וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד וכו' שאו את ראש כל עדת ישראל וכו' – ונראה לבאר בס"ד בדרך דרוש: פעמים שמרגיש עצמו איש הישראלי לבדו בודד ועוזב בבחינת: "מדבר" ואומר לעצמו: "אני בודד! אין לי אף אחד בזה העולם" שהוא בחינת מדבר הרמוק על מקום צדקה ועיוב, ועל זה רמו הכתוב: "וידבר ה' אל משה במדבר וכו' – "שאו את ראש וכו' – היינו שאין ליהודי אף פעם לחוש שהוא לבד! ולמה? כי ה' נמצא עמו תמיד! והיינו: "וידבר ה' ה' מדבר" – "במדבר" – גם במדבר אני נמצא עמך! – "שאו את ראש" – וזה מה שמרמז ומנשא את ראש בני ישראל וזקוף את ראשם זה שח' תמיד נמצא עמם! ראיתי פעם (גיליון "אור שרה" – נתניה) שאחד הגיע פעם אל הרב ואמר לו שהוא נמצא בחינות מאוד גדולים ואינו יודע איך הוא צא מהם! ואמר לו הרב: "דע קל! ההבדל בין "דוב" לבין "שוב" הוא אחד! לפי שהדוב בגימ' 16, ו"שוב" בגימ' 17: והרמו הוא שאם נמצא בחיב מוסף עוד אחד והיינו את ה' יתברך האחד והמיוחד! ממילא כבר יורד לך הצער שהרי אתה יודע שאתה לא בחיבות לבד! וכבר נהיה לך טוב, וכן ע"י האמונה והביטחון יהיה לך טוב! ונזכרתי בעת דברך נפלא שראיתי בפסח בהגדה של פסח "פרד"ם ההגדה: שביאר הרה"ק ר' ברוך ממעזיבדו זי"עא את מה שאנהניו אומרים: "והיא שעמדה לאבותינו ולנו שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו אלא שבכל דור דור עומדים עלינו לכלותנו והקב"ה מציילנו מידם", היינו שהנם שלנו הוא ש"לא אחד" הוא זה שעמד עלינו לכלותינו! ומי הוא ה"אחד" הזה? ה"אחד" היחיד והמיוחד היינו ה' יתברך שנמצא עמנו כל הזמן ולכן אף שבכל דור דור עומדים עלינו לכלותנו גם ברחוקות וגם בגשומות רודפים מכל הסוגים, הנם שלנו הוא שח"אחד! לא מכלל אותנו אלא נמצא עמנו כל הזמן ומציילנו מכל אלו! וזה הרמו כאן ג"כ ש"שאו את ראש כל עדת בני ישראל" ובמה? בהודיע להם שח' תמיד עימם ואין אדם אף פעם להרגיש במדבר בודדים ועוזבים! ובמאמר הכתוב: וגם אף זאת בחינות בארץ איידיהם לא מאכתיס (וכו'), ורמו באומרי: "כל" לומר שכל יהודי יש לו להתעורר בזה כי ה' עמו! (וכן יש כאן עוד רמז: "סיני" רמו לתורה שיש לאדם כל העת).

עוד בפסוק הנ"ל – למדתי אתמול עם הבריות אלה"ה אליהם מרדכי שיחי' מה שכתב בזה הגה"ק ח"בן איש חי זי"עא (בספד"ק "עוד יוסף חי" – דרשות) שרמזו כאן הכתוב שאין לאדם אף פעם לקטרג על יהודי אחר, והוה: "שאו את ראש כל עדת בני ישראל", רמו במילה: "כל" שאפילו ההוטאים שבהם אין לקטרג עליהם ויש להזהר בהם שמדברים עליהם, כיון שמה שמדבר דברים רעים גורם להם קטרגו בשמים! וזכר ביאר לשון הפסוק: "אל תלשן עבד אל אדוני" היינו אל תלשן על יהודי אחר בדברך עליו דברים רעים לפני אדוניו הוא הקב"ה! והוא מביא שם שפעם היה אצלו אדם אחד וידבר על ישראל היושבים בארץם שאינם שומרים מצוות ונכשלים בכך וכו', ואמר לו רבינו העניין הנ"ל ואמר לו מה בצע כי תדבר עליהם וכו' תרווח משהו בכך, אדרבה, שה' יהוה אותם בתשובה, וכן איתא בגמרא ברכות (י'), במעשה דר' מאיר וברוריה שיש להתפלל עליהם שיעשו תשובה, וכן איתא בגמרא תענית (כ"ג): במעשה דאבא חלקיה ואשתו שהתפללה עליהם שיעשו תשובה! והקשה על זה ידדי הגאון ר' רחמים מורחי שליט"א [וכן שואל עכשיו הגה"ה יידיה קלעני שיחי'!] הרי יש רשעים שעוברים כחיות עליהם כן מותר לדבר? ומבואר גם זה בפסוק הנ"ל, וכן היו שם כ"ס האדמו"רים מנכנסים חלקי, ליוצק שליט"א והא"ר ע"ס שליט"א שיצא מכלל עמיתך מותר לדבר עליו, כמו שכתב בספר "חפץ חיים", ורבינו מדבר כאן על רשעים שהם בבחינת תינוקות שנשבו, ואוכלים חוץ לתאיבון ולא להכביס, ועי' בגמרא גיטין (מ"ז). שהמדד לזה הוא אם מביאים לו בשר כשר והוא אוכל שבה וזו מותר לתאיבון הוא שאם היה להכביס היה רוצה לאכול דווקא בשר לא כשר! והוא מה שאיתא במשנה פסחדרין (צ"ב): "כל ישראל ג"כ להם חלק לעולם הבא וכו' ואלי שאין להם וכו' יהיה כתב: "כל" אלא ההמשך מדבר על רשעים העושים להכביס שיצאו מכלל: "כל" וכן כאן! ויש לציין למה שכתב רבינו יונה ובענין זה בספר התניא שאין לשנוא את הרשעים אלא את הרע שבהם, עיי"ש, וזה כגמרות הנ"ל.

עוד בפסוק הנ"ל – נראה לבאר בס"ד עפ"י מה שדיברתי אתמול בלילה עם הגאון ר' ניסים מוכסאל פריץ שליט"א – ובנטינוני שמואל שליט"א שאתמול היה"ם כ"ח וכו' אייר חל היארצייט שלו (כמובא בזה ב' דעות בשו"ע סי' תקפ"ג גבי תענית צדיקים, עיי"ש) והייתי על ציונו והחלקתי שם 21 נרות ממול הציון, והתפללתי מעריב וספדתי ספדתי העומר, ואמרתיו תהילים, והיה שם החלק של כ"ס האדמו"ר מאונגוואר שליט"א שמתנהג כן הוא מאביו צוקלי, וברכני אני, וכן היו שם כ"ס האדמו"רים מנכנסים חלקי, ליוצק שליט"א והא"ר ע"ס שליט"א שעשה קבלת מלכות שמים ועוד אלפים מושראל! על מה שאנהניו אומרים בסוף התפילה: "עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמין! והביא מה שחקשע על זה בזהר הקדוש ר' נחוראי (הוא ר' מאיר – עי' פרידוין (כ"ט) – פ"ב) ועוד ונקרא כן ע"ש ש"מאיר עיני הכהנים בחלבה", עיי"ש: הרי ה' שולט גם למעלה וגם למטה, וממילא וזוהי נכחו שהוא עושה שלום למעלה ומבואר בספרים שהוא עושה שלום בין המלאכים של האש למלאכים של המים, ואכמ"ל! כן הוא יעשה שלום למטה, ומה אנהניו מבקשים בזה? והביא הרב שליט"א עפ"י מה שמבאר שם שרמזו כאן שבשם שאדם עושה שלום בעולם ואינו נמצא במחלוקת כך שמואל ר' עיני הכהנים בחלבה", עיי"ש: הרי ה' שולט גם למטה, וממילא וזוהי נכחו שהוא עושה שלום למטה ומבואר בספרים שהוא עושה שלום בין אנשים הרי שח' יעשה לו שלום ג"כ בתוך ביתו! כן היה שהוא השלים בין אנשים ולאחר זמן הכול עבר כלא היה! וזהו אמר שזה היה בעיה מנעילה, ועל זה רמו כאן הכתוב: "שאו את ראש כל עדת בני ישראל" – היינו תרומתנו אחד את חברו ותהיו בשלום זה עם זה, וכן יש בזה רמז במילה: "כל" היינו שכולם מאוחדים ביחד, ואז יוכלו להשראת השכינה ולברכה והצלחה!

הגיליון נדרש ע"י יידיהו חזק ר' אברהם לוי שיחי' לעי"נ אביו אסף יהודה בן מלכה ואברהם ד"ל, אמו רביה בת רחומה ומנשה זי"עא, אחיו חיים, יצחק מנשה (מוריס) בני רביה ד"ל, אחיותיו מלכה ואסתר בנות רביה' ע"ה, אחיותיו דודי ונתן לוי ד"ל בן רות ופאלי שיחי', ת.נ.צ.ב.ה.
הגיליון נתרם לעי"נ החבר ר' יהודה ב"ר שמואל הכהן כ"ז ז"ל נלבס ט' סיון תשפ"ה ת.נ.צ.ב.ה.